

ОСОБЛИВОСТІ КЛІНІКО-АНАМНЕСТИЧНОГО ПСИХІАТРИЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СТУДЕНТІВ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

О.С. Юрценюк, Н.С. Карвацька, С.Д. Савка

Буковинський державний медичний університет, м. Чернівці, Україна

Загально визнано, що студентський період найсприятливіший для маніфестації та розвитку психічних захворювань, переважно неспихотичного рівня. Це обумовлює актуальність пошуку нових форм своєчасної діагностики неспихотичних психічних розладів (НПР) в осіб молодого віку.

Мета дослідження – провести клініко-анамнестичне психіатричне дослідження студентів закладів вищої освіти (ЗВО) з метою визначення його ролі в комплексній сучасній діагностиці неспихотичних психічних розладів у даного контингенту.

Матеріали і методи. З дотриманням принципів біоетики та деонтології проведено суцільне комплексне обстеження 1235 студентів. Застосовані методи: клінічний, клініко-психопатологічний, клініко-епідеміологічний, клініко-анамнестичний, експериментально-психологічний та статистичний.

Результати. Достовірно частіше студенти вважали, що мають гарний стан власного здоров'я 37,69% (II група) та 17,03% (I група), а незадовільно почували себе 21,77% (I група) та 4,68% (II група) ($p < 0,05$). За рештою показників, стосовно частоти відвідування лікарів, наявних травм голови, перенесеної застуди, соматичних захворювань в обох групах достовірних розбіжностей не виявлено ($p > 0,05$). Більшість студентів основної групи оцінювали стан свого здоров'я, як задовільний (61,20%), причому достовірних відмінностей між чоловіками та жінками не було (65,98% та 59,09% відповідно ($p > 0,05$)).

Висновки. У результаті проведеного клініко-анамнестичного дослідження студентів ЗВО встановлено позитивний вплив психоедукації та скринінгового обстеження на ставлення обстежуваних до стану власного здоров'я, що підвищує ефективність ранньої діагностики НПР.

Ключові слова:

неспихотичні психічні розлади, клініко-анамнестичне дослідження, діагностика, студенти.

Клінічна та експериментальна патологія 2021. Т.20, № 4 (78). С. 93 - 98.

DOI:10.24061/1727-4338.XX.3.77.2021.12

E-mail: yurtsenyuk.olga@bsmu.edu.ua

ОСОБЕННОСТИ КЛИНИКО-АНАМНЕСТИЧЕСКОГО ПСИХИАТРИЧЕСКОГО ОБСЛЕДОВАНИЯ СТУДЕНТОВ ВЫСШИХ УЧЕБНЫХ ЗАВЕДЕНИЙ

О.С. Юрценюк, Н.С. Карвацкая, С.Д. Савка

Общепризнано, что студенческий период наиболее благоприятен для манифестации и развития психических заболеваний, преимущественно неспихотического уровня. Это обуславливает актуальность поиска новых форм своевременной диагностики неспихотических психических расстройств (НПР) у молодых людей.

Цель исследования – осуществить клиничко-анамнестическое психиатрическое обследование студентов высших учебных заведений (ВУЗ) с целью определения его роли в комплексной современной диагностике неспихотических психических расстройств у данного контингента.

Материалы и методы. С соблюдением принципов биоэтики и деонтологии проведено комплексное обследование 1235 студентов. Применены методы: клинический, клиничко-психопатологический, клиничко-эпидемиологический, клиничко-анамнестический, экспериментально-психологический и статистический.

Результаты. Достоверно чаще студенты считали, что имеют хорошее состояние собственного здоровья 37,69% (II группа) и 17,03% (I группа), а неудовлетворительно чувствовали себя 21,77% (I группа) и 4,68% (II группа) ($p < 0,05$). По остальным показателям относительно частоты посещения врачей, имеющихся травм головы, простудных заболеваний, соматических заболеваний в обеих группах достоверных расхождений не было выявлено ($p > 0,05$). Большинство студентов основной группы оценивали состояние своего здоровья, как удовлетворительное (61,20%), причем достоверных различий между мужчинами и женщинами не было (65,98% и 59,09%) соответственно ($p > 0,05$).

Выводы. В результате проведенного клиничко-анамнестического исследования студентов ВУЗ установлено положительное влияние психоедукации и скринингового обследования на отношение обследуемых к состоянию собственного здоровья, что в итоге повышает эффективность ранней диагностики НПР.

Ключевые слова:

неспихотические психические расстройства, клиничко-анамнестическое обследование, диагностика, студенты.

Клиническая и экспериментальная патология 2021. Т.20, № 4 (78). С. 93 - 98.

Key words:

non-psychotic mental disorders, clinical and anamnestic examination, diagnostics, students.

Clinical and experimental pathology 2021. Vol.20, № 4 (78). P. 93 - 98.

FEATURES OF CLINICAL ANAMNESTIC PSYCHIATRIC EXAMINATION OF THE STUDENTS OF HIGHER EDUCATIONAL ESTABLISHMENTS

O.S. Yurtsenyuk, N.S. Karvatska, S.D. Savka

A brief description of the work. It is generally accepted that the student period is the most favorable for the manifestation and development of mental illness, mainly of a non-psychotic level. This determines the relevance of the search for new forms of timely diagnosis of non-psychotic mental disorders (NPD) among young people.

The aim of the study – to conduct clinical and anamnestic psychiatric examination of students of higher educational establishments (HEE) in order to determine its role in the complex modern diagnosis of non-psychotic mental disorders in this contingent.

Material and methods. In compliance with the principles of bioethics and deontology, a comprehensive examination of 1235 students was carried out. Such methods were applied: clinical, clinical-psychopathological, clinical-epidemiological, clinical-anamnestic, experimental-psychological and statistical methods.

Results. The students reliably more often consider that they have a good state of their own health 37.69% (group II) and 17.03% (group I), and 21.77% (group I) and 4.68% (group II) felt unsatisfactory.) ($p < 0.05$). For the rest of the indicators, regarding the frequency of visits to doctors, head injuries, colds, somatic diseases, no significant discrepancies were found in both groups ($p > 0.05$). Most students of the main group assessed their health as satisfactory 61.20%, and there were no significant differences between men and women 65.98% and 59.09%, respectively ($p > 0.05$).

Conclusions. Consequently, as a result of the clinical and anamnestic study of university students, a positive effect of psychoeducation and screening examination on the attitude of the surveyed to their own health status has been established as a result of the clinical and anamnestic study of the university students, that ultimately increases the efficiency of early diagnosis of NPD.

Вступ

Студентство – соціальна група у системі вищої освіти, що характеризується певною чисельністю, віково-статевою структурою, територіальним розподілом; певним суспільним станом, роллю та статусом; особливою фазою, стадією соціалізації (студентські роки), яку проходить значна частина молоді, певними соціально-психологічними особливостями. Загальновизнано, що студентський період найсприятливіший для маніфестації та розвитку психічних захворювань, загострення патологічних рис характеру, підвищення схильності до ситуаційно зумовлених порушень адаптації [1]. Як показує практика, більшість студентів із донозологічними й навіть клінічно окресленими психічними розладами невротичного рівня самостійно не звертаються за медичною допомогою до психолога, лікаря-психотерапевта, а тим паче психіатра. Чималою мірою усвідомленій або неусвідомленій відмові студентів від психіатричної або психологічної допомоги сприяє стигматизація психіатрії, страх перед психіатричним обстеженням й психіатричним діагнозом [2-4]. Формування адекватної діагностики психічних розладів у студентів неможливе без встановлення закономірностей їх виникнення та оцінки динаміки під впливом множинних причин та ефектів. Складність цього питання підтверджується численними науковими дослідженнями з проблем визначення категорій норми, патології та їх взаємоперетворень у психіатрії [1, 5].

Як видно з літературних джерел останніх

років [3-5], діагностична тактика при психічних порушеннях в осіб молодого віку базується на концепції комплексного, багаторівневого підходу [6, 7], побудованого на основі біопсихосоціальної моделі. Вищевикладене визначає актуальність цієї роботи.

Мета дослідження

Здійснити клініко-анамнестичне психіатричне дослідження студентів закладів вищої освіти з метою визначення його ролі в комплексній сучасній діагностиці непсихотичних психічних розладів у вказаного контингенту.

Матеріали та методи дослідження

З дотриманням принципів біоетики та деонтології (на початку у кожного обстеженого отримували інформовану згоду на проведення дослідження) здійснено суцільне комплексне обстеження студентів I-V курсів Буковинського державного медичного університету (БДМУ) та студентів I-IV курсів Чернівецького національного університету. Усіх студентів (1235 осіб) розподілено на дві групи: основну (I) та порівняльну (II). До основної групи увійшли 317 (25,67%) студентів, у яких діагностовано непсихотичні психічні розлади (НПР). Для верифікації клінічних особливостей НПР, у якості II порівняльної групи обстежено 918 (74,33%) студентів без НПР, практично здорових.

У дослідженні брали участь 852 студенти (68,99%) Буковинського державного медичного університету та 383 студенти (31,01%) Чернівецького

національного університету. Середній вік обстежених – 20,15±0,05 років. У гендерному розподілі серед усіх обстежених було 365 чоловіків та 870 жінок, відповідно 29,55 % та 70,45 %. Вибірка не мала суттєвих відмінностей за віковим складом, місцем мешкання, формою навчання. Провідним критерієм включення особи до дослідження було її навчання у закладі вищої освіти. Обстеження проводили в міжсесійний період. Застосовані методи: клінічний та клініко-психопатологічний базувались на загальноприйнятих підходах до психіатричного обстеження пацієнтів шляхом розгорнутого напівструктурованого клінічного інтерв'ю із застосуванням критеріїв МКХ – 10; клініко-анамнестичний використовувався для отримання інформації та аналізу даних щодо спадковості, анамнезу життя та захворювання; експериментально-психологічний – застосовували психопатологічні тести та статистичні методи. Статистичну обробку цифрових даних здійснено за допомогою комп'ютерних пакетів «STATISTICA 6.0» StatSoft Inc. та Excel XP для Windows на

персональному комп'ютері з використанням параметричних і непараметричних методів обчислення. Вірність нульової гіпотези визначали з урахуванням рівня значущості «Р», достовірностей розходжень за критеріями t-Стюдента, χ^2 , точного методу Фішера.

Результати та їх обговорення

Аналізуючи розподіл обстеженого контингенту студентів за результатами клініко-анамнестичного дослідження, ми виявили, що більшість молодих людей обох груп оцінювали стан власного здоров'я, як задовільний (58,54%). Достовірно частіше студенти вважали, що мають гарний стан власного здоров'я 37,69% (ІІ група) та 17,03% (І група), а незадовільно почували себе 21,77% (І група) та 4,68% (ІІ група) ($p < 0,05$). За рештою показників, стосовно частоти відвідування лікарів, наявних травм голови, перенесеної застуди, соматичних захворювань, в обох групах достовірних розбіжностей не виявлено ($p > 0,05$) (табл.1).

Таблиця 1

Розподіл обстежених студентів за результатами клініко-анамнестичного дослідження (абс., %)

Показник	Усі обстежені (n=1235)		Основна група (I) (n=317)		Порівняльна група (II) (n=918)		P
Суб'єктивна оцінка стану власного здоров'я							
Гарний	400	32,39	54	17,03	346	37,69	<0,05
Задовільний	723	58,54	194	61,20	529	57,63	>0,05
Незадовільний	112	9,07	69	21,77	43	4,68	<0,05
Частота відвідування лікарів загальної практики							
Щороку	657	53,20	169	53,31	488	53,16	>0,05
Раз на 2-3 роки	508	41,13	135	42,59	373	40,63	>0,05
Ніколи	70	5,67	13	4,10	57	6,21	>0,05
Соматичні захворювання							
Не хворів	95	7,69	17	5,36	78	8,50	>0,05
Зрідка епізодичні	937	75,87	244	76,97	693	75,49	>0,05
Хронічні захворювання	203	16,44	56	17,67	147	16,01	>0,05
Звернення до психіатра протягом навчання							
Ні	1185	95,95	300	94,64	885	96,41	>0,05
Один раз	40	3,24	14	4,42	26	2,83	>0,05
Більше ніж 1 раз	10	0,81	3	0,95	7	0,76	>0,05
Звернення до психіатра до навчання							
Ні	1189	96,28	307	96,85	882	96,08	>0,05
Один раз	32	2,59	8	2,52	24	2,61	>0,05
Більше ніж 1 раз	14	1,13	2	0,63	12	1,31	>0,05
У результаті оцінки стану свого здоров'я: чи вважаєте Ви необхідним проконсультуватися в лікаря?							
Терапевта	623	50,45	97	30,60	526	57,30	<0,05
Психіатра	129	10,45	74	23,34	55	5,99	<0,05
Психолога	317	25,67	116	36,59	201	21,90	<0,05

Після проведеного опитування й оцінки стану власного здоров'я достовірно більша частина психічноздорових студентів вирішили проконсультуватися з терапевтом – 526 (57,30%). А от із психіатром та лікарем-психологом проконсультуватись вирішило достовірно більше студентів з НПП – 23,34% та 36,59% відповідно ($p < 0,05$), хоч до проведення скринінгу до психіатра зверталось лише 5,4 % студентів основної групи, що може засвідчити про позитивний вплив скринінгового обстеження стосовно ставлення обстежуваних до стану власного здоров'я і мотивує до необхідних

консультацій.

Цікавими виявилися дослідження розподілу обстеженого контингенту за результатами клініко-анамнестичного дослідження з урахуванням статі (табл. 2). Більшість студентів основної групи оцінювали стан свого здоров'я, як задовільний (61,20%), причому достовірних відмінностей між чоловіками та жінками не було: 65,98% (Ч) та 59,09% (Ж) ($p > 0,05$). Наявність травм голови в анамнезі мали 17,03% студентів. Застудними захворюваннями хворіли 1-2 рази на рік 74,23% (Ч) та 73,18% (Ж); частіше хворіли 12,37% (Ч) та 19,09% (Ж).

Таблиця 2

Розподіл обстеженого контингенту за результатами клініко-анамнестичного дослідження з урахуванням статі (абс., %) (основна група)

Показник	Усі (n=317)		Чоловіки (n=97)		Жінки (n=220)		P
	2	3	4	5	6	7	
1							8
Суб'єктивна оцінка стану власного здоров'я							
Гарний	54	17,03	18	18,56	36	16,36	>0,05
Задовільний	194	61,20	64	65,98	130	59,09	>0,05
Незадовільний	69	21,77	15	15,46	54	24,55	>0,05
Частота відвідування лікарів загальної практики							
Щороку	169	53,31	44	45,36	125	56,82	>0,05
Раз на 2-3 роки	135	42,59	51	52,58	84	38,18	>0,05
Ніколи	13	4,10	2	2,06	11	5,00	>0,05
Соматичні захворювання							
Не хворів	17	5,36	5	5,15	12	5,45	>0,05
Зрідка епізодичні	244	76,97	79	81,44	165	75,00	>0,05
Хронічні захворювання	56	17,67	13	13,40	43	19,55	>0,05
Звернення до психіатра протягом навчання							
Ні	300	94,64	94	96,91	206	93,64	>0,05
1	2	3	4	5	6	7	8
Один раз	14	4,42	2	2,06	12	5,45	>0,05
Більше ніж 1 раз	3	0,95	1	1,03	2	0,91	>0,05
Звернення до психіатра до навчання							
Ні	307	96,85	95	97,94	212	96,36	>0,05
Один раз	8	2,52	0	0,00	8	3,64	>0,05
Більше ніж 1 раз	2	0,63	2	2,06	0	0,00	>0,05
У результаті оцінки стану свого здоров'я: чи вважаєте Ви необхідним проконсультуватися в лікаря?							
Терапевта	97	30,60	27	27,84	70	31,82	>0,05
Психіатра	74	23,34	26	26,80	48	21,82	>0,05
Психолога	116	36,59	33	34,02	83	37,73	>0,05

Щороку відвідували лікарів загальної практики (переважно в рамках обов'язкових медичних оглядів) 53,31% студентів з НПП і раз на 2-3 роки звертались до лікарів – 42,59% хворих, а от до психіатра до початку навчання звертались лише 3,15% студентів,

і протягом навчання до психіатра звернулись лише 5,37% обстежених основної групи, достовірних гендерних відмінностей за даними критеріями виявлено не було ($p > 0,05$). Це може засвідчити про недостатню підготовку сімейних лікарів у діагностиці

непсихотичних психічних розладів. І на нашу думку, з метою покращення ситуації, варто проводити курси тематичного удосконалення з психіатрії для лікарів загальної практики.

Висновки

У результаті проведеного клініко-анамнестичного дослідження студентів закладів вищої освіти встановлено, що більшість молодих людей обох груп оцінювали стан власного здоров'я як задовільний (58,54%). Проконсультуватись із психіатром вирішило достовірно більше студентів з НПР – 23,34%, хоч до проведення скринінгу до психіатра зверталось лише 5,4% студентів основної групи, що може засвідчити про позитивний вплив психоедукації та скринінгового обстеження на ставлення обстежуваних до стану власного здоров'я та мотивує їх до своєчасного звернення до спеціалістів, що підвищує ефективність ранньої діагностики НПР у студентів ЗВО та їх подальше лікування.

Перспективи подальших досліджень

Дослідження планується продовжувати вивчаючи соціально-психологічні фактори формування непсихотичних психічних розладів та будувати нові комплексні методи діагностики, лікування та профілактики вищезазначених розладів.

Список літератури

1. Кіосева ОВ. Особливості психоемоційної характеристики студентів молодших курсів із розладами адаптації. Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. 2016;1:30-5. doi: <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2016.1.6592>
2. Pashkovskyy VM, Yurtsenyuk OS. Comorbidity of non-psychotic mental disorders and neurologic symptoms among young people. *Wiad Lek.* 2020;73(8):1606-9.
3. Марута НО, Лінська КІ. Сучасні напрямки у розробці інструментів для об'єктивної діагностики афективних розладів. Український вісник психоневрології. 2018;26(1):110-5.
4. Kraus C, Kadriu B, Lanzenberger R, Zarate C, Kasper S. Prognosis and improved outcomes in major depression: a review. *Transl Psychiatry* [Internet]. 2019[cited 2021 Nov 27];9:127. Available from: <https://www.nature.com/articles/s41398-019-0460-3.pdf> doi: <https://doi.org/10.1038/s41398-019-0460-3>
5. Кожина АМ, Коростий ВІ, Зеленская ЕА, Хмаин С. Психогенные депрессии и суицидальное поведение у лиц

молодого возраста. *Медицина психология.* 2013;8(4):42-5.

6. Юрценюк ОС. Поширеність та комплексне лікування невротичних, пов'язаних зі стресом та соматоформних розладів у студентів різних курсів та спеціальностей навчання. *Психіатрія, неврологія та медична психологія.* 2020;13:43-8. doi: <https://doi.org/10.26565/2312-5675-2020-13-07>
7. Михайлов ВВ, Табачников СІ, Напреенко ОК, Домбровська ВВ, редактори. Критерії діагностики і психотерапії розладів психіки та поведінки [Интернет]. Харків; 2003[2021 Лис 24]. 128 с. Доступно: <http://www.psychiatry.ua/books/criteria/>

References

1. Kioseva O. Osoblyvosti psykhoeotsiinoi kharakterystyky studentiv molodshykh kursiv iz rozladamy adaptatsii [Features of psychoemotional characteristics of junior students with the adjustment disorders]. *Bulletin of Social Hygiene and Health Protection Organization of Ukraine.* 2016;1:30-5. doi: <https://doi.org/10.11603/1681-2786.2016.1.6592> (in Ukrainian)
2. Pashkovskyy VM, Yurtsenyuk OS. Comorbidity of non-psychotic mental disorders and neurologic symptoms among young people. *Wiad Lek.* 2020;73(8):1606-9.
3. Maruta NO, Linska KI. Suchasni napriamky u rozrobtsi instrumentiv dlia ob'iektyvnoi diahnostryky afektyvnykh rozladiv [Modern trends in development of instruments for objective diagnosis of affective disorders (review of literature)]. *Ukrains'kyi visnyk psykhonevrolohii.* 2018;26(1):110-5. (in Ukrainian)
4. Kraus C, Kadriu B, Lanzenberger R, Zarate C, Kasper S. Prognosis and improved outcomes in major depression: a review. *Transl Psychiatry* [Internet]. 2019[cited 2021 Nov 27]; 9:127. Available from: <https://www.nature.com/articles/s41398-019-0460-3.pdf> doi: <https://doi.org/10.1038/s41398-019-0460-3>
5. Kozhyna AM, Korostiy VI, Zelenskaia EA, Khmain S. Psikhogennyye depressii i suitsidal'noe povedenie u lits molodogo vozrasta [Psychogenic depressions and suicide behavior in young people]. *Medical Psychology.* 2013;8(4):42-5. (in Russian)
6. Yurtsenyuk O. Poshyrenist' ta kompleksne likuvannia nevrotichnykh, pov'iazanykh zi stresom ta somatoformnykh rozladiv u studentiv riznykh kursiv ta spetsial'nostei navchannia [Occurrence and comprehensive treatment of stress-related neurotic and somatoform disorders in students of different years and specialties]. *Psychiatry, Neurology and Medical Psychology.* 2020;13:43-8. doi: <https://doi.org/10.26565/2312-5675-2020-13-07> (in Ukrainian)
7. Mykhailov BV, Tabachnikov SI, Naprieienko OK, Dombrov'ska VV, redaktory. Kryterii diahnostryky i psykhoterapii rozladiv psykhyky ta povedinky [Criteria for diagnosis and psychotherapy of mental and behavioral disorders] [Internet]. Kharkiv; 2003[tsytovano 2021 Lys 24]. 128 p. Dostupno: <http://www.psychiatry.ua/books/criteria/> (in Ukrainian)

Відомості про авторів:

Юрценюк О. С. – д.м.н., доцент кафедри нервових хвороб, психіатрії та медичної психології Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці, Україна.

ORCID <http://orcid.org/0000-0002-1450-1530>

Карвацька Н. С. – к.м.н., доцент кафедри нервових хвороб, психіатрії та медичної психології Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці, Україна.

ORCID <http://orcid.org/0000-0003-2636-7129>

Савка С. Д. – к.м.н., доцент кафедри нервових хвороб, психіатрії та медичної психології Буковинського державного медичного університету, м. Чернівці, Україна.

Сведения об авторах:

Юрценюк О.С. – д.м.н., доцент кафедри нервних болезней, психіатрії і медичинської психології Буковинського державного медичного університету, г. Черновці, Україна.

Карвацька Н.С. – к.м.н., доцент кафедри нервних болезней, психіатрії і медичинської психології Буковинського державного медичного університету, г. Черновці, Україна.

Савка С.Д. – к.м.н., доцент кафедри нервних болезней, психіатрії і медичинської психології Буковинського державного медичного університету, г. Черновці, Україна.

Information about the authors:

Yurtsenyuk O.S. – Doctor of Science, Associate Professor of the Department of Nervous Diseases, Psychiatry and Medical Psychology of the Bukovynian State Medical University, Chernivtsi, Ukraine.

Karvatska N.S. – PhD, Associate Professor of the Department of Nervous Diseases, Psychiatry and Medical Psychology of the Bukovynian State Medical University, Chernivtsi, Ukraine.

Savka S.D. – PhD, Associate Professor of the Department of Nervous Diseases, Psychiatry and Medical Psychology of the Bukovynian State Medical University, Chernivtsi, Ukraine

Стаття надійшла до редакції 07.10.2021 р.

Рецензент – доцент Рудницький Р.І.

© О.С. Юрценюк, Н.С. Карвацька, С.Д. Савка, 2021

